

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ПРАВА ЛЮДИНИ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ,
ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ТА ОНТОЛОГІЧНИЙ
АСПЕКТИ**

*Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 75-річчю проголошення
Загальної декларації прав людини*

(м. Дніпро, 5 грудня 2023 р.)

Дніпро
2024

УДК 342.7
П 68

*Схвалено Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 7 від 21.02.2024)*

П 68 Права людини: методологічний, гносеологічний та онтологічний аспекти» : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 75-річчю проголошення Загальної декларації прав людини (м. Дніпро, 5 груд. 2023 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 334 с.

ISBN 978-617-8035-77-8

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, в якій взяли участь представники понад 30 державних органів, установ, громадських організацій, закладів вищої освіти, а також міжнародних і зарубіжних інституцій.

Тематика публікацій охоплює широке коло питань, які торкаються проблематики методології дослідження прав і свобод людини, а також інших, пов'язаних із ними соціальних феноменів, міжнародних стандартів дотримання прав людини та їх імплементації в національну правову систему, удосконалення міжнародних і національних механізмів реалізації, охорони та захисту прав людини, дотримання прав людини під час міждержавних збройних конфліктів, а також війни в Україні й ін.

Матеріали конференції можуть бути використані в науково-дослідній роботі та освітньому процесі ЗВО, що здійснюють підготовку правників і правоохоронців, а також у законотворчості та правоохоронній діяльності.

***Матеріали подано в редакції авторів тез.
Редколегія не несе відповідальності за зміст
та автентичність поданих матеріалів***

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

канд. юрид. наук **О. Ю. Камишанський** (голова); д-р юрид. наук, проф. **В. О. Боняк** (заст. голови); канд юрид. наук, доц. **А. В. Самотуга**; канд. юрид. наук, доц. **І. А. Сердюк**; **М. П. Войтюк**

ISBN 978-617-8035-10-5

© ДДУВС, 2024
© Автори, 2023

ЗМІСТ

Rahimova S. M.

Implementation as a means for establishing
global legislation on the right to life with dignity 13

Jikia M.

Domestic implementation of judgements
of European Court of Human Rights – theory and practice 18

Midelashvili S.

The dilemma of territorial integrity and self-determination
in international politics and law 18

Latsabidze N.

Human rights and the Georgian State 21

Fu Hung

Human rights and cybersecurity (China`s experience) 22

Humbatov E. A.

Negative effects of the problem of defamation in the virtual
space on the provision of human rights and freedoms 24

Hashimova L.

International legal fight against the illegal
circulation of cultural heritage objects 30

Алексєєнко І.

Питання реалізації колективних трудових прав у гіг-економіці 36

Бережна К.

Імплементация стандартів права ЄС у національне законодавство
України: перспективи в умовах набуття членства 41

Боняк В.

Забезпечення конституційного права на освіту в умовах
запровадженого в Україні правового режиму воєнного стану 44

Завгородня Ю., Смирнов Р.

«Цифрова людина» і права людини 115

Карпенко Р.

Актуальні питання застосування принципу гендерної рівності
у практиці Європейського суду з прав людини 117

Кузь Ю.

Можливість бути здоровим – базове право людини 119

Логвиненко Є., Юсупова Е.

Обмеження прав і свобод громадян в умовах воєнного стану 122

Морська Н.

Людиновимірність – імператив сучасної онтології прав людини 125

Радченко О., Бацінко О.

Проблеми реалізації права на справедливий
суд в умовах воєнного стану 129

Саксонов В.

Поняття зловживання суб'єктивним правом
в юридичній доктрині України 132

Самбор М.

Проблемні питання забезпечення прав
і свобод людини: прикладний аспект 135

Самотуга А.

Права людини: від цивілізаційно-світоглядного
водорозділу до визвольно-об'єднавчої сили 140

Сердюк І.

Рашистський режим як екзистенційна загроза
міжнародному правопорядку, українській державності
та найвищій соціальній цінності 145

Сердюк Л.

Справа Саші Скочиленко як маркер
неправової сутності сучасної російської федерації 149

таким формам і способам життєдіяльності, які б забезпечили здоров'я нині й у майбутньому, її творчу активність й довголіття [6; 7].

Отже, здоров'я – це вище благо та базове абсолютне право людини. Здоров'я – це особисте надбання людини, за яке вона несе відповідальність, а також суспільне багатство, яке є важливим показником благополуччя народу і гідності держави. Тому важливим завданням держави є охорона здоров'я громадян і забезпечення їх фундаментальних прав на збереження життя і здоров'я.

1. Lalonde M. Nouvelle Perspective de la Santa des Canadiens / M. Lalonde. Ottawa: Ministry of Health and Welfare, 1974.

2. Борщ С. До проблеми про формування культури здоров'я та здорового способу життя школярів-підлітків / С. Борщ, І. Остополець. Фізичне виховання в школі, 2010, № 3, С. 37 – 39.

3. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>

4. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. К.: 1997, 80 с.

5. Матеріали парламентських слухань про становище молоді в Україні: «Молодь за здоровий спосіб життя». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2992-VI#Text>

6. Презлята Г. Формування здорового способу життя засобами фізичного виховання: прогр. та метод. рек. / Г. Презлята. Обрії: 1999, № 1, С. 121 – 130.

7. Формування здорового способу життя молоді: проблеми і перспективи / О. Яременко, О. Балакірева, О. Вакуленко та ін. К. : Український ін-т соціальних досліджень, 2000, 207 с.

8. Фролова Л. С., Глазирін І. Д. Фахова виробнича практика: спортивно-масова та фізкультурно-оздоровча робота. Навчальний посібник. Черкаси: Вид. ЧНУ, 2013, 278 с.

Євгенія ЛОГВИНЕНКО

*доцентка кафедри конституційного
і міжнародного права факультету № 4,
кандидатка юридичних наук, доцентка*

Ельміра ЮСУПОВА

*здобувачка вищої освіти
Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Згідно із законодавством України, воєнний стан – це спеціальний порядок, який може бути запроваджений у країні або її частинах у випадку військової агресії, реальної загрози нападу, або коли існує небезпека для державного суверенітету, територіальної недоторканності України. Цей режим

наділяє певні державні органи, військове керівництво, військові адміністрації та місцеві управління додатковими повноваженнями, які необхідні для протистояння загрозі, відбиття агресії та забезпечення національної безпеки. У рамках цього стану можливе встановлення тимчасових обмежень на деякі конституційні права і свободи громадян, а також права і законні інтереси юридичних осіб, із визначенням періоду, на який ці обмеження діятимуть.

У зв'язку з широкомасштабною воєнною агресією росії проти нашої держави Указом Президента України було запроваджено воєнний стан [2]. Відповідно до Указу в період воєнного стану дозволяється тимчасове обмеження конституційних прав і свобод громадян та певних прав юридичних осіб, згідно з вказівками статей 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України, для здійснення необхідних заходів [1].

Подробиці щодо порядку введення воєнного стану, діяльності державних органів, військового керівництва, місцевої адміністрації, підприємств та інших організацій, а також гарантії прав людини і громадянина, визначено Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [3].

Згідно із цим Законом військове керівництво має право спільно з органами виконавчої влади та місцевими адміністраціями впроваджувати необхідні заходи воєнного стану. Військове командування отримує право видачі наказів і директив, які є обов'язковими для виконання, щодо оборони, громадського порядку та виконання заходів правового режиму воєнного стану.

Під час дії воєнного стану дозволяється тимчасове обмеження певних конституційних прав та свобод, як-от:

- недоторканність приватного житла;
- конфіденційність листування та комунікацій;
- захист особистого і сімейного життя з можливими винятками, встановленими Конституцією;
- свобода переміщення і вибору місця проживання, а також можливість залишати Україну, з деякими законними обмеженнями;
- вільне висловлення думок і переконань;
- участь у державному управлінні і виборах на різних рівнях;
- проведення мирних зібрань без зброї;
- власність і право на управління особистим майном та інтелектуальною власністю;
- право займатися підприємництвом, яке не заборонене законом;
- право на працю і страйк з метою захисту економічних та соціальних інтересів;
- право на освіту [4].

Також може бути введена трудова повинність для тих, хто здатний працювати, незаброньованих за підприємствами, установами та організаціями на період дії воєнного стану з метою виконання робіт, що мають оборонний характер. Порядок залучення працездатних осіб в умовах воєнного стану до суспільно корисних робіт та питання їхнього соціального

захисту визначаються Кабінетом Міністрів України [3].

В умовах воєнного стану військове керівництво має право накладати обмеження на переміщення осіб і транспортних засобів на території, де діє цей режим. Це може включати в себе спеціальні умови для в'їзду та виїзду, перевірку документів, а також, у разі необхідності, огляд особистих речей, транспортних засобів та житлових приміщень, з дотриманням конституційних гарантій.

Для додаткового контролю за порядком і безпекою може бути введена комендантська година, що забороняє перебування людей на вулицях протягом визначеного часу без особливого дозволу. Такі заходи запроваджуються за рішенням військового командування і тривають лише протягом часу, визначеного для воєнного стану [5].

До того ж під час воєнного стану можуть встановлюватися спеціальні обмеження для громадян, що перебувають на військовому або спеціальному обліку в оборонних або безпекових органах держави. Ці особи можуть отримати обмеження на зміну місця проживання без згоди відповідального військового чи спеціального органу, а також можуть бути обмеження у можливості проходження альтернативної служби, що не є військовою.

Оцінюючи досвід введення воєнного стану, стає зрозуміло, що збереження основних прав і свобод є ключовим для підтримки довіри населення до держави та її інституцій, навіть у надзвичайних обставинах. Захист громадянських свобод у такі моменти підкреслює прихильність держави до демократичних принципів та прав людини, що своєю чергою сприяє соціальній стабільності та згуртованості суспільства [6].

Для досягнення оптимального балансу між державною безпекою і особистими свободами важливо встановити чіткі та прозорі критерії для будь-яких обмежень, забезпечити нагляд за дотриманням прав і свобод з боку незалежних органів і гарантувати, що будь-які обмеження є необхідними та пропорційними зазначеній загрозі.

Особливо важливо, щоб такі заходи піддавалися регулярному перегляду з метою їх скасування або адаптації відповідно до ситуації, що змінюється. Права і свободи повинні бути відновлені в повному обсязі, як тільки це стане можливим.

Врешті, держава має забезпечити, щоб всі громадяни, включаючи тих, хто підпадає під дію обмежень, були належним чином інформовані про свої права та обов'язки, мали доступ до правової допомоги і могли оскаржувати будь-які перебільшені або неправомірні обмеження своїх свобод. Такий підхід допоможе зберегти суспільну довіру і закріпити основи правової держави навіть у найбільш випробувальні часи.

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами, внесеними Законом України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» від 21 лютого 2014 року. Офіційний вісник України. 2014. № 19. Ст. 583).

2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/%20389-19#Text>.
4. Правові наслідки та обмеження в умовах воєнного стану URL: <https://pon.org.ua/novyny/9309-pravovi-naslidky-ta-obmezhenia-v-umovakh-voennogo-stanu.html>.
5. Права людини і громадянина під час дії воєнного стану. URL: <http://legalclinic.nlu.edu.ua/2022/05/06/prava-lyudyny-i-gromadyanyna-pid-chas-diyi-voennogo-stanu/>.
6. Права і свободи громадян в умовах воєнного стану. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Права_і_свободи_громадян_в_умовах_воєнного_стану.

Наталія МОРСЬКА

доцентка кафедри філософії

та суспільних наук

Тернопільського національного

педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка,

кандидатка філософських наук, доцентка

ЛЮДИНОВИМІРНІСТЬ – ІМПЕРАТИВ СУЧАСНОЇ ОНТОЛОГІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

Сучасний глобалізований світ формує нову цивілізаційну реальність, яка вимагає активної трансформації онтології прав людини, а динамічний розвиток суспільства зумовлює необхідність перебудови системи правових відносин. Нинішні соціокультурні загрози та гострі виклики часу, серед яких воєнні конфлікти, гібридні війни із численними порушеннями прав людини, проявами тероризму та злочинами проти людяності вказують на підвищену увагу до прав людини. Однак сучасна глобальна система захисту прав людини демонструє свою неспроможність адекватно реагувати на такі кризові реалії суспільного життя. Однією з причин такого стану є ігнорування сутнісних людиновимірних правових елементів у світоглядній картині світу.

Під впливом соціокультурних чинників сучасності природа прав людини зазнає суттєвих трансформацій і не лише в ціннісному вимірі, а й в буттєво-смысловому. Людиновимірний правовий сегмент менш вразливий до перетворень, ніж соціально-орієнтовані сфери (політика, економіка, культура тощо), однак сутнісні правові норми, які стосуються людини, теж залишаються під тиском тотальної глобалізації. Онтологія прав людини є доволі консервативним феноменом, оскільки людська природа базується на незаперечних гуманістичних ідеалах. Водночас посилюються протиріччя